Драматизм і трагізм прози Юрія Федьковича

Юрій Федькович написав понад 60 прозових творів: повістей, оповідань, казок, жартів. У цих творах знайшли відображення родинно-побутові проблеми буковинських селян; безправ'я пригнобленого чиновниками та куркулями трудового народу; трагічна доля гуцулів — жовнірів цісарської армії. У кращих своїх творах письменник підносив голос протесту проти соціальної і родинної нерівності, возвеличував волелюбство, опоетизовував гордих і сильних людей.

Повість «Три як рідні брати» розпочинається сценою прощання двадцятирічного хлопця з рідними. Надзвичайно містке, багате на підтекст перше речення: «Мені ще й двадцять рік ледве було, як уже кучерики мої золоті облетіли!» Двадцять років — це весна в житті людини. І раптом на цю весну повіяло крижаним холодом. Метафора «кучерики мої золоті облетіли» викликає образ негоди, що зриває з дерев листя, залишаючи їх голими, беззахисними під колючими вітрами. Беззахисніший навіть за дерево під час негоди, має вирушати молодий селянин у військо. Він залишає вдома молодших сестер та братів. Непосильна праця надломила нещасну матір-вдову, викликала нестримні ридання сестер, сумом загорілася в очах хворого брата Онуфрія. Загальний настрій родини автор виразив словами: «А дома сум та плач».

З розповіді Івана-рекрута видно, що цісарська армія зустрічала новобранців жорстокою муштрою, палочного дисципліною. У казармах, наче в катівнях, розносились зойки: «Дехто лає, дехто б'є, декого знов другі б'ють». В атмосфері залякувань, грубого примусу Іван дерев'яніє, байдужіє до всього на світі. Та лист брата Онуфрія до глибини душі вражає його: «Ти вже мене не застанеш, бо я на смерті. ...Коли зможеш, приходи на урльоп, Іване, бо мати наша сама остається. Сестри пішли у найми, а Василька взяли до панського двору до волів. Волики продав, ніщо було робити; за податки душу брали».

Жовнір прагне врятувати найближчих, однак офіцерів не цікавить доля його родини. Прийшовши до «рапорту», Іван Шовканюк звернувся до офіцера «сердитого», «недоброго». Той «гримнув» на жовніра, «крикнув», «шпурнув» йому листа в обличчя. Він не дивиться на чоловіка, «а хоть і подивиться, то неначе собака через пліт», «очі ходя у него, знай у тої гадини пожаристої».

Іван Шовканюк — люблячий син, добрий брат. Вирвавшись у відпустку, він, сам голодує, купує рідним гостинці і спішить-поспішає застати живим Онуфрія, порятувати матір. Та вже тиждень минув, як брата поховали, а мати лежить при смерті: «В хаті студінь, неня лежить на печі ледве жива, Василько пригорнувся до неї та просить хлібця, дрижучи...».

«Гину, синку, з студені та з голоду», — скаржиться нещасна вдова. І десь взялася у хлопця, який,тільки що важко перехворів, сила: нарубав дров, найнявся на роботу. Двічі повторені речення «Для рідної неньки борзо дрівця рубаються!», «Для рідної неньки немає тяжкої роботи» передають душевну красу простої людини. Разом з тим письменник показав, що підневільна праця була суспільним і морально-етичним злом. Доньки, наймитуючи, не можуть провідати хвору матір («У таких панів служимо, що і до церкви не пускають, не то що»), сам Іван працював у лісі і не знав навіть, що його мати назавжди закрила очі («І свічки нікому було в руки дати. Отаке-то бідному!..»).

Конають з голоду і холоду, мучаться у злиднях, обливаються кривавим потом від важкої праці бідні селяни, наймити, і паразитують за їх рахунок орендар, війт, піп, сільські

глитаї.

Гонитва за наживою розділяла сім'ї, спотворювала людські душі. З повісті довідуємося, що дядько Івана Андрій забрав у бідної родини останню корову.

Грубому розрахункові, зажерливості Федькович протиставив душевну щедрість, товариськість, взаємовиручку простих людей. Капрал Бай добровільно погодився служити рік в армії, щоб тільки відпустили Івана до хворих матері і брата, ще й грошей на дорогу йому дав. Жандарм Тоній врятував хлопцеві життя, добрий товариш Яків Нестерюк працював в орендаря замість Івана, що захворів, а згодом взяв всі господарські турботи на свої плечі.

Хочеться підкреслити важливу деталь: солідаризуються люди різних національностей. Словак Бай переймається горем і радощами українця Шовканюка, німець Тоній «той руський край, та ті руські люди так полюбив, що й не сказати». Отже, письменник утверджував братерство людей не за національними ознаками, а на суспільно-моральній основі. Кінцівка твору дещо ідеалізована, але саме ця ідеалізація, по-перше, підкреслює духовну красу людини, що не зчерствіла від нестатків та страждання, а по-друге, дає надію на краще життя, що, було дуже важливо для самого письменника та його читачів.

Повість «Три як рідні брати» читається із захопленням. Цьому сприяють напружені драматичні ситуації, майстерно побудовані діалоги, непідробна зацікавленість автора долею своїх героїв. Він любить їх, милується їхніми благородними вчинками, утверджує їхнє право на щастя.

«Так повинно бути», — наче говорить своїм читачам автор. Проте останній штрих повісті — сумовита згадка про брата Онуфрія — кидає своєрідний відблиск на весь твір: одним доля усміхнулася, а для інших була вона мачухою. Багато людського горя бачив навколо себе Федькович і не закривав на це очей.